

Evigt liv för EMU?

Socialpolitik nr. 4/5 2002

För ett antal år sedan läste jag en liten berättelse av Stig Claesson som handlade om två munkar som satt i sitt kloster och samtalade om evigt liv.

Jag minns inte dialogen så väl, och jag kan naturligtvis inte göra rättvisa åt Slas berättarstil, men jag minns att munkarna i början gillade tanken på evigt liv. - Hundra år till vore inte så dumt, sa den ene munken. – Eller trehundra år. – Och paradiset låter ju bra.

Den andre munken höll med. Men tillade, eftertänksamt: - Men tusen år? – Eller en miljon år? - Kan det inte bli litet tjtigt i längden?

De bägge munkarna blev alltmer betänksamma. - Ska vi leva i miljarder år? – Hur lång är egentligen evigheten?

Jag har ibland tänkt på Slas båda munkar när jag lyssnat på EMU-debatten. Och jag har försökt få företrädare för ja-sidan att precisera hur lång tid de tror att EMU kommer att hålla. 30 år? 300 år? Tusen år? Men jag har aldrig fått något svar – bara noterat att frågan gör dem litet osäkra. Själva utgångspunkten är ju att EMU har kommit för att stanna, och är en av hörnpelarna i det framtida evighetsprojektet Europas Förenade Stater.

Jag tror inte att EMU kommer att få evigt liv. Och ju längre tiden går, desto mer skakigt tror jag att EMU kommer att framstå.

EMU vore, tror jag, ett förträffligt projekt – om, men endast om, alla medlemsländerna alltid utvecklades i samma takt. Om inget av valutaunionens medlemsländer någonsin fick problem med dåliga regeringar, hög inflation, stora budgetunderskott, naturkatastrofer, otur med exportpriser eller något annat som brukar kunna strula.

Men EMU är ju ett långsiktigt projekt. Och på lång sikt vet vi att länder kommer att drabbas av problem av olika slag. Samt givetvis av motsatsen: vissa länder kommer det att gå extra bra för.

Nyckelfrågan i debatten om EMU borde vara hur bra eller dålig en valutaunion är på att hantera störningar. Vad som händer när medlemsländerna går i otakt. Och då tror jag att en valutaunion är underlägsen dagens svenska system med rörlig växelkurs och en självständig ränte- och penningpolitik. Och jag tror också att risken för motsättningar och politiska konflikter ökar när länder har en gemensam valuta.

Vi kan redan idag se hur spänningarna växer inom EMU mellan länder som har hög tillväxt och ganska hög inflation (till exempel Irland) och länder som har låg inflation, nolltillväxt och snabbt växande arbetslöshet (till exempel Tyskland). Vi kan också se att problemen är mycket svåra att rätta till inom ramen för en valutaunion med gemensam ränta och valuta. Och det är ett obestridligt faktum att den ekonomiska

utvecklingen de senaste åren varit betydligt sämre inom EMU än i de länder i Europa som står utanför valutaunionen.

En gemensam valuta bäddar för bråk. Det vi har sett hittills är bara början.

En storlek passar alla, är filosofin inom en valutaunion. Men att ha samma ränta och växelkurs mellan en mängd sinsemellan olika medlemsländer är som att säga att alla bör ha nummer 39 i skjortstorlek. Detta kan vara bra i genomsnitt, men leder ofrånkomligen till att somliga finner skjortan för trång, andra för vid.

Ju längre tiden går, och ju fler nya medlemmar som EMU får, desto allvarigare riskerar problemen att bli. Det räcker med att begrunda hur den demografiska utvecklingen förr eller senare kommer att medföra att vissa länder utvecklas snabbare eller långsammare än andra.

Visst kan EMU hålla i fem eller tio år till. Men hundra år? Tusen år?